

Эхэ найхан нутагаа эд хамта мандуулаа!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной
декабриин 21-нээ
гарана

Бүгэдэ
арадай
газетэ

1996
НОЯБРИН
5
Намарай адаг шара
юхой
нарын 25
ВТОРНИК
гаратай 3
№212 (19552)
Газетын сэн
хэлсээтэ.

Россин Федерациин Президент

Б. Н. ЕЛЬЦИНДЭ

Россин Федерациин Правительствоын Түрүүлэгшэ

В. С. ЧЕРНОМЫРДИНДА

Россин Федерациин Федеральна Суглаанай Федерациин Советэй Түрүүлэгшэ

Е. С. СТРОЕВТО

Россин Федерациин Федеральна Суглаанай Гүрэнэй Дүүмын Түрүүлэгшэ

Г. Н. СЕЛЕЗНЁВТО

Сибирийн региондой ажалшадта салин хүлхэ түлэхэ, пенси болон социальна бусадшые түлбэринүүдые түлэхэ талаар тохёолдоһон онсо байдалтай дашарамдуулан, "Сибирийн хэлсээн" гэжэ регионууд хоорондын эблэлдэ ородог түлөөлэлгэтэ засагай зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй

ХАНДАЛГА

Бидэ, Сибирийн регионуудай түлөөлэлгэтэ засагай зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэ, "Сибирийн хэлсээн" гэжэ регионууд хоорондын эблэлэй гэшүүд Красноярск хотодо үнгэрһэн үлбэрнэй дүнгүүдээр Сибирийн региондой ажалшадта салин хүлхэ түлэхэ, пенси болон социальна бусадшые түлбэринүүдые түлэхэ талаар тохёолдоһон онсо байдалтай дашарамдуулан, өөрынгөө ханамжа дурдалнуудые эльгээжэ, тэдэ дурдалнуудыемнай анхаралтайгаар хаража үзэхыетнай гуйнабди.

Сибирийн, Холын хойто зүгэй регионуудай экономикадо тохёолдоһон байдал үлбэрнэй, мүн социальна үлбариде угаа муу хойшолонтой байдал тохёолдобо гэшэ.

Оропоймнай финансын системнй бираггүйхэн байдалһаа үлбарин финансын байдалай муудалга, манай ханахада, тогтууриггүй байдалай гол халтаган болоно.

Үйлдбэрлһэн продукцияа дадалдажа, хэлгэжэ абалсаха нэвчнэ бүхы эрьесын 60-80 процент болоно) хэрэг предпритинуудай счёт дээрэ үлгэггүй байха хэрэгтэ үлөөлнэ. Региональна бюджетүүдэй олзо оршын үлбэрнэй, предпритинуудай эрьесын зөөри нэмээхэ ябадалда үлөөлгэтэ олзо оршын хэмжээн шолно. Гадна бюджетүүдэй олзо оршо доошолжо, бюджетдэ үлгэхэ ба бюджетдээ гадуур предпритинуудта түлэгдэхэ ёһотой үлбэрнэй хэмжээн ургана.

Үлбэрнэй уламжалан, регионууд социальна үлбариде эгээн доодо үлгээгээршые мүнгэ номолхо

аргагүй болоно. Эрьесын мүнгэнэй үгы дээрһэнэ томо, шадалтай предпритинууд зогсоогдоно.

Үйлдбэрийн ба бюджетдэй халбаринуудта салин хүлхэ түлэхэ үри шэри ургана, пенси болон социальна бусадшые түлбэринүүд саг болзортоо түлэгдэнэгүй.

Үбэлдэ бэлдхэлэй талаар хэмжээ ябуулганууд бэлүүлэгдэнэгүй. Хүйтэнэй боложо үрдэггүй байхада, зарим байрын гэрнүүд, хуралсалай эмхи зургаанууд дулаагаар хангагдахагүй болоно.

Холын хойто зүгэй регионуудта эдэе хоол ба шухала хэрэгтэй эд бараа зөөхэ хэрэгтэ онсо байдал уйрарба. "Холын хойто зүгэй регионуудта, мүн тэдэ регионуудта адлирхуу нутагуудта ажаһуудаг хүнүүдтэ мүнгэ түлэггые лаб хангалга тухай" Хуули дүүргэгдэнэгүй.

"Сибирийн хэлсээн" гэжэ эблэлдэ ородог регионуудай хүтэлбэрилэгшэдэ тус асуудалые ороной хүтэлбэрилэгшэдэй урда оло дахин табижа, мүнөө бэлүүлэгдэжэ байдаг финансын-экономическа политикые ондоо болгон, заһабаринуудые оруулангүйгөөр үргэлжүүлжэ болохогүй, тус политика Сибирийн регионуудые социальна тэһэрэлгын эрхэ байдалда хүргэхэ гэжэ оло дахин уридшалан хануудалга байгаа.

Иймэ эрхэ байдалда шухала гэжэ тоолонобди:

- ороной финансын байдалые хайжаруулха талаар нэн түрүүн мүнгэнэй эрьесые тогтууритай болгохын тула хойшолуулашагүй хэмжээе абаха. 1996 оной IV кварталда мүнгэ зөөрийн сэнгэй доошологыг зогсоохо тухай асуудал Россин Федерациин

Правительствада хаража үзэхыень дурадхаха;

- налогуудые түлэжэ шададаггүй предпритинуудта онсо ондоогоор хандаха, сэгнэжэ үзэхэ хэрэггые хангаха, налогуудые суглуулха болон налог түлэжэ шададаггүй предпритинуудта абтадаг хэмжээнүүдые бэлүүлгэдэ Россин Федерациин субъектнүүдэй үүргэ дээшлүүлхэ;

- салин хүлхэ, бюджетдэ бүхы түлбэринүүдые түлэхэдөө, зээлидэ ороһон предпритинуудай мүнгэ зөөрийн хэрэглэхэ саг зуурын гурим тогтоохо;

- 1994-1996 онуудта гүрэнэй оборонын захилаар табигдаһан продукциян түлөө үри шэриэ 1996 оной ноябрь нарада бусааха;

- предпритинуудай элсүүлхы хүсье тэрэ шэгтэнь үлөөхэ хэрэгүүдтэ гаргашалагдаха мүнгэ номололгыг 1996 оной ноябрь нарын туршада бэлүүлхэ;

- гүрэнэй захил дүүргэхын тула предпритинуудай ондоо тээһээ асарһан хэрэгсэлнүүд болон материалнуудые, мүн запас частнуудые, приборнууд болон түхээрлэгнүүдые тамуужанай суглуулбаринаа, нэмэгдэһэн сэнгэй налог түлбэрийнөө сүлөөлхэ;

- ВТЭК, хэлхээ холбоон, транспорт гэхэ мэтын халбаринуудта тарифууд болон сэнгүүдые дары түргэн доошолуулха;

- Россин Федерациин субъектнүүдэй дэбисхэр дээрэ байһан федеральна казначействын зургаануудта федеральна бюджетдэ ехэ үритэй болоһон налог түлэгшэдэй өөһэд өөһэднөө хоорондо тоосоо хэхэ эрхэ дары түргэн олгохо;

- холын хойто зүгэй

А. П. СЫЧЕВ, Депутадуудай Новосибирскэ областной Советэй Түрүүлэгшэ.

В. И. ЧАПТЫПОВ, Алтайн Республикын Эл Курутайн Гүрэнэй Суглаанай Түрүүлэгшэ.

А. А. СУРИКОВ, Алтайн хизаарай Хуули гаргалгын Суглаанай Түрүүлэгшэ.

Н. П. БАРЫШНИКОВ, Тюменин областной Дүүмын Түрүүлэгшэ.

В. Н. ШТЫГАШЕВ, Хакасай Республикын Верховно Советэй Түрүүлэгшэ.

М. И. СЕМЁНОВ, Буряад Республикын Арадай Хуралай Түрүүлэгшэ.

И. З. ЗЕЛЕНТ, Эрхүүгэй областиин Хуули гаргалгын Суглаанай Түрүүлэгшэ.

В. Е. ВИШНЯКОВ, Шэтын областной Дүүмын Түрүүлэгшэ.

ЭНЭ ДУГААРТАМНАЙ:

✓ Түүхын гэршэнүүд тухай

3

✓ Уһан замшадгай зорилгонууд. Уран зохёолшын гэбтэрһээ

4

✓ Шэнэ ниитэ гаршаг "Далан хугалша"

7

районуудта продукция, эд бараа абаашаха талаар гүрэнэй зүгһөө дэмжэлгые хараада абажа, эдэ хэмжээ ябуулгануудые федеральна бюджетдээ номолхо талаар хэмжээнүүдые удаан болгонгүйгөөр абаха. 1997 ондо урьһаламжа үгэлгын дүримүүд тэрэ шэгтээ үлөөгдэхэ. (Россин Федерациин түбэй банкын үгэдэг нормын гурбанай нэгэ хубиин хэмжээнэй процент дарагдажа, урьһаламжа олгогдодог);

- регионуудта федеральна программануудые болон бюджетдэй эмхинүүдые мүнгөөр хангахын тула федеральна бюджетдээр хараалагдаһан мүнгые, хүсэндөө байһан хуули ёһотой зохидуулан, федеральна бюджетдэ оруулагдага хубиин хэмжээн соо федеральна субъектын газар дээрэ суглуулагдадаг нэмэлтэ сэнгэй налогой тоосоогоор түлэгдэһэн гэжэ тоолохо;

- региональна бюджетүүдэй олзо оршын баазые бэхижүүлхэ. Зоной түлэһэн подоходно налогыг тэрэ шэгтэнь, бюджетүүдэй мэдэлдэ үлөөхэ. Федеральна бюджетдэ оруулагдаха олзын налогой түлбэри дээшлүүлхэ;

- 1997 оной федеральна бюджетдэ Россин Федерациин субъектнүүдэй бюджетдэй эмхинүүдтэ урьһаламжа үгэхэ нөөсэ мүнгэ хараалха;

- гүрэнэй эгээн бага социальна стандартнууд болон нормативуудые бэлдэлгые ба баталан абалгыг түргэдэхэ.

"Буряад үнэн" -

97

ЗАХИХАБДИ, УНШАХАБДИ

1960 онһоо "Буряад үнэн" газетэ захижа уншадагби. Энэ хугасаа соо "Үнэн" газетэ миний ёһотой нүхэр болоо гэхэдэ, зүбтэй. Ехэл һонин, гүһатай юумые түрэл һонин сооһоо уншажа, сэдхэлээ ханаадагби.

Урда жэлнүүдтэ гансал понедельнигтэ почто ердэггүй байгаа. Тиэхэдэ мүнөө манай Эрхирэгтэ арай гэжэ неделидэ нэгэл дахин газетэе абанабди. Хүдөөдэ мүнөө хүндэ саг ерээ. Залуунууд, дунда наһатайшууд ажалгүйнүүд. Ажалтайшые байбал, саг соогоо салингаа абанагүй. һүүлшын сагта пенсимнай аяар хоёр нараар хожомдожо ерэнэ. Энэ талаар манай республикын Правительство бидэнэртэ ханалаа табиһагүй гэжэ хэлэхэ байнаб.

Урда жэлнүүдтэ пенсиеэ абамсаараа "Буряад үнэн" газетэдээ захилахэдэг байгаабди. "Үнэн" газетэдээ дуратай зон олон. Дайнай ветеранууд Бата-Мүнхэ Базаров, Цырен Ринчинов, Михаил Доржиев, тиэхэдэ ажалай ветеранууд Борис Галданов, Цырен-Бальжид Цыремпилова, Екатерина Ринчино ба бусад түрэл "Үнэн" газетэдээ жэлһээ жэлдэ захил хэдэг заншалтай.

"Буряад үнэн" газетые бидэнэр хүдөөгэй зоной газетэ гэжэ тоолодогбди. Гадна наһатай үбгэд, хүгшэдөө мартаһгүй бэшэжэ байгтыг гэжэ "Үнэн" газетын редакция гуйнаб. Юуб гэхэдэ, һүүлшын сагта "Ветеран" гэхэн хуудаһан үсөөн барлагдана.

Хүндэ байдалда оробшые, бидэнэр сэдхэлээрээ хөморхо ёһогүйбди. Манай сэдхэлые "Буряад үнэн" газетэ тэгшэлнэ, хужарлуулна бшуу.

Үндэһэн газетын тогтоһоор 75 жэл гүйсэхэнь. Энэ түүхэтэ үдэрые утгуулан, ерхэсэ байһан 1997 ондо "Буряад үнэн" газетэдээ булта захил хэе гэжэ үнэн зүрхэнһөө уриалнаб!

Н. БУЯНТУЕВ, уншагша.

Дэлгүүр: үнэн сэнгүүдэй асуудал

МУЛА ТАБИГДААН ХУР МЭТЭ БЭШЭ

ҮНЭ сэнгүүдэй асуудал хадаа дэлгүүрэй экономика хөрөнгийн ба шэглүүлэн бүрийдүүлгын амин шухала асуудалуудтай нэгэн болоно. Россия Федерацийн Президентин "Үнэ сэнгүүдэй гүрэнэй зүгһөө гуримшуулаха хэмжээнүүд тухай" 1995 оной февралын 28-най Зарлиг дотор мүн Россия Правительствын 1995 оной мартын 7-ной тогтоол соо үнэ сэнгүүдэй талаар гүрэнэй политикын гол шэглэлүүд тодорхойлогдоо.

Дурсагдаша нормативна документүүд дотор сэнгүүдэй (тарифууды) мула табилга гүрэнэй зүгһөө гуримшуулагатай зохил-дуулагдаха зэрэгтэй гэжэ заагданхай.

Дүүдэй хоёр жэлэй хугасаада Буряад Республикын Экономикын министрствын дэргэдэй манай комитет нотагай эрхэ байдалыг хараада абан, сэнгүүдэй талаар нийтэ нэгэн политика бэелүүлхэ.

Россия нормативна актиудай ёһоор, манай комитет хэдэн тогтоол, захирагтанууды үндэһэ болгон бэлдэһэн, энэнь Буряад Республикын Правительстада баталагдан байна.

Экономическа харилсаануудһаа уламжалан гури, хэзээ, архи, спирт, шөл амгарта, шэнгэн тулшнэ гэхэ мэтын зүйлүүдтэ сэнгүүдэй гуримшуулаха болоулагдан байна.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперацие абаад үзэбэл, социальна удха шанартай бүхэ зүйлүүдтэ хэзээ, архи, спирт, шөл амгарта, шэнгэн тулшнэ гэхэ мэтын зүйлүүдтэ сэнгүүдэй гуримшуулаха болоулагдан байна.

Манай комитет 1995-1996 онуудай туршада 703 сэн болон тарифууды баталан байна.

Муниципальна бүрийдүүлгын ашиг үрэгшээр эрхилхын тула нотагай өөһдын хүтэлбэрин зургаанууд зарим продукци, эд бараанай, тууламжануудай сэнгүүдэй тарифууды гуримшуулаха талаар нэмэлтэ эрхэ түбөөлгөнүүдтэй болоо.

"Россия Федерацийн монополинууд тухай" 1995 оной августын 17-ной Хуули бэелүүлэн, Буряад Республикын Правительство монополинуудай ажал ябуулгын сэнгүүдэй гуримшуулгыг манай комитетдэ тохон байна.

Харин зайн галай, дулаанай тарифууды гуримшуулаха региональна энергетическэ комиссида даалгагдаа. Тус комиссин хүдэлмэри манай комитетдэй ажал ябуулгын харишагүй хубинь болоо гээд адуугүй.

Монополис предприятинуудта үнэ сэнгүүдэй гуримшууланһаа уламжалан 50 процент хүртэр тарифууд доошлуулагдаһан байна. Тийхэдээ монополистуудай продукци болон тууламжануудта гуримшууудай хэмжээн гуримшуулаха хэр зүбөөр туулагдааб гэжэ хинагдаа.

Акционернэ "Бурятэнерго", "Электросвязь" гэхэ гүрэнэй Муйскын муниципально-энергетическэ предприятида шалгалта үндэһэ үнгэргэжээ, тарифууды бүрийдхэгдээ, гуримшуулагууд ушараа элирүүлгэдээ.

"Бурятэнерго" бүлгэмдэ гуримшууланһаа дэшигүүдгээ 2 миллион түхэригтэ, "Электросвязь" бүлгэмдэ 2375 миллион түхэригтэ, Муйскын муниципально-энергетическэ предприятида 239 миллион түхэригтэ хүрөө. Энэ мүнхэн тарифууды доошлуулагдаа.

3. ЛУБСАНОВА, Буряад Республикын Сэнгүүдэй талаар гүрэнэй комитетдэй түрүүлэгшын орлогшо.

ХОРЁОД жэлэй туршад республикын архивта хүдэлжэ байнаб. Ушөө түүхын болон архивай хэрэгүүдэй талаар институтай оюутан ябахадда, республикнгаа гүрэнэй түбэй архивта практика гарахая эрээ нэм. Мүн ажалым замай эхин архивай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ гэхэн тушаалһаа эхитэй. 1991 ондо архивай директорээр томилогдооб. Архивай хэрэгүүдэй талаар хорооной түрүүлэгшээр хүдэлжэ эхилхээрни хоёр жэл үнгэршэбэ. Эдэб хонин мэдээнүүдэ абажа, түүхээ хүсэд хайн мэдэхэ, шэнжэлэхэ, ухаан бодолоо хоноржуулаха хэрэгтэ Архивай хүдэлмэрилэгшэ гэхэн мэргэжэл

эмхинүүд хаагдажа, дансануудынь эзэгүй үлөө. Мүнөө эдэ дансанууд гүрэнэй хадагаламжада тушаагдаа. 1996 оной мартын 18-да абтаһан "Эмхи зургаануудай документнүүдэ хайнаар хадагалха тухай" гэхэн Правительствын Тогтоол энэ хэрэгтэ ежэ нүлөө үзүүлээ. Юундэб гэхэдэ, энэ Тогтоолой ёһоор министрствэнүүд, эмхи зургаанууд документнүүдэ гүрэнэй хадагаламжада тушаагаа. ОЛОНХИ хүнүүд дансанууды гансал түүхэдэ хэрэгтэй гэжэ ханадаг. Теэд хараад үзэхэдэ социальна-хуули ёһоной асуудалаар хэдэн олон мэдээнүүд үгтэдэг гээшэб. Жэлэй туршада

микрофильмнүүдэ манда дамжуулаха ёһотой. Энэ асуудалаар хүдэлмэри яһаа эдэбхитэйгээр ябуулагдана гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Архивай хэрэг эрхилэгшэдэй бэлдэһэн тусхай гаршагууд доро эдэб телеканалнуудта дамжуулганууд бэлдэгдэнэ гэжэ хотын ажаһуугшад ажаглаа ёһотой. Жэшээлхэдэ, ОТБ-гээр "Үнгэрлэн саг мүнөөнэй байдалар", "Ариг Ус" телеканалаар "Улаан-Үдэдэ - 330 жэл", хоёрдохи программаар - "Верхнеудинск хотын суута хүнүүд" гэхэн гаршагууд доро дамжуулганууд бэлдэгдээ. Улаан-Үдэ хотын 330 жэлэй ойн баяртай дашарамдуулан, республикын газетнүүдтэ 17 статьянууд бэлдэгдэжэ, толилогдоо. Тэрэшэлэн,

БАРИМТАТА ДАНСАНУУД - ТҮҮХЫМНАЙ ГЭРШЭНҮҮД

айхабтар ежэ туһа боложо үгэдэг юм. Эндэ хүдэлхээ эрэнэн зоний зариманинь үни болонгүй ондоо ажалда орохохй башадаг, харин энэ ажалда үнэнхэ сэдхэлээрээ дуратайшуулынь лэ үлэдэг гээшэ ааб даа.

Манай ажалда арба-хорин жэлдэ хүдэлхэн, дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд хүтэлбэрилхы бүлгэйнгоо урдаа хараха хүнүүд боложо тодоронхой гэхэдэ алдуу болохогүй. Сэгнэшгүй ежэ баялиг - баримтата дансанууд дээрэ бидэ хүдэлнэбди.

Мүнөө сагта эмхи зургаанууд үгы хэгдэнэ гэхэ гү, али үмсэлэгдэнэ. Тиймэһээ эдэ эмхинүүдэй дансанууды гүрэнэй хадагаламжада, республикын архивай жасада оруулаха асуудал гол шухала болоод байна бишуу.

Мүнөө дээрээ архивта нэгэ миллиард эдэб зүйлэй дансанууд тоологдоно. Жэл урид "Буряад Республикын архивай жаса болон архивууд тухай" гэхэн Хуули абтаһан юм. Архивай хэрэгүүдэй талаар хороондо социальна-экономическа хүгжэлтын программа бэлдэгдээ. Эндэ 2 мянган он болотор хүдэлмэрин гол шэглэлүүд тодорхойлогдоо.

хүүлэй үедэ нотагай өөһдын хүтэлбэрин эмхи зургаануудтай холбоо харилсаанай үргэдэһэн байна. Тус хуулийн баталагдан абтаһанай удаа архивай хэрэгүүдэй талаар хороон республикын аймагуудта эдэб суглаан болон семинарууды үнгэргэһэн юм. Архивай хэрэгтэ хабаатай асуудалууд захиргаанай толгойлогшонорой хабаадалгайгаар заседанинууд дээрэ шийдхэгдэдэг болонхой.

Манай хороон Ивалгын, Прибайкалийн, Зэдын, Хэжэнгын аймагуудта нүүдэл заседанинууды үнгэргэһэн байна. Мүн нотага нотагта суглаанууды, аймагай архивууды шалгахы талаар хүдэлмэри үнгэргөө. Эдэхэмжээ ябууланууд аймагуудта архивай албанай ажал найжаруулаха зорилготойгоор эмхидхэгдэһэн юм. Эдэ ябууланууд хайн үрэ дүн харуула. Мүнөө Хорин, Зэдын, Загарайн аймагуудта дансанууды үгы болонгүй, хүсэд зандан хадагалха хэрэг урагшатайгаар ябуулагдана. Прибайкалийн аймагай захиргаанай хүтэлбэрилэгшэ Н.М. Антоновтой хамта эндэхэ архивай бааза дээрэ жэшээтэ архив нээхэ хэрэг хараалнабди. Эндэ бүхы арга боломжонууд бии гэжэ тэмдэглэлтэй. Хэжэнгын аймагта архивай хүдэлмэри найжаруулаха гэжэ оролдонбди. Тэндэ мүнөө хубинь бүридэлэй архив байгуулагданхай. Юундэб гэхэдэ, район дотор олон

7 мянган асуултанууды дүүргэнэбди. Зарим хүтэлбэрилэгшэдэй саг соогоо дансануудһаа тушаагаагүй дээрэһээ, олонхи эрхэгтэй асуултанууд харюунууд дүүргэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, дайнай һүүлээрхи жэлүүдтэ колхоз болон совхозуудта хүдэлхэн тухай Загарайн, Сэлэнгын, Ивалгын аймагуудай эрхэгтэй асуултануудта энэл шалтагаанаар харюу үгтөөгүй. 1-дэхи ГАП-ай, "Бурятавтотранс" нэгдэлнүүдтэ, хотын больницануудта, геолого-бэдэрэлгын экспедициүүдтэ хабаатай мэдээнүүдтэ мүн лэ харюу үгтэхэ аргагүй.

"Забайкаллес" нэгдэл, Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министрство гэхэ мэтэ эмхи зургаанууды мүн лэ эндэ нэмэжэ нэрлэмээр. Үгы болоһон дансанууды бусаахагүйш, зүгөөр ажабайдалда эдэб ушарнуудай тохёолдоог лэн тула, хэнэйһе хээээшье ямаршые асуудалаар дансанууды бэдэрхэнй ибуулагдаа.

Хүдөө ажахын эмхи зургаануудта хабаатай олон асуудалууд гарадаг. 1995 ондо үнгэргэгдэһэн архивай хэрэг ябуулгын байдалай талаар олонитын харалга хайн үрэ дүнтэй байба: документнүүдэ гуримшуулгын хэрэг 40-ноо 80 процент хүртэр дээшэлээ. Архивуудай эрхилдэг эдэбхитэй эрдэм-мэдээсэлэй ажал ябууланууды тэмдэглэлтэй. Саг үргэлжэ документнүүдэй выставкнүүдэ үнгэргэгдэбди. "Буряад Республикын нотагай өөһдын хүтэлбэрин эмхи зургаанууд", "Шэмээшгүүд - Буряад орондо", "Улаан-Үдэдэ - 330 жэл" гэхэн гурбан ехэ выставкнүүд хүн зоний анхрал нилээд татаа.

Түүхэдэ ороһон хүнүүдтэ хабаатай документнүүдээр түрүүлшынхие "Хүнүүд ба хото" гэхэн нэртэй выставкэ харуулагдаа.

Монголоой архивай хэрэг эрхилэгшэдтэй Буряад ороной түүхын документнүүдэ элирүүлхэ тухай хэлсээн баталагдаа. Энэ хүдэлмэри дүүргэгдэжэ эхилэнхэй. Архангельска областийн хэрэг даагшад манай гуйлтаар 1914 ондо тийшэ ара талын хүдэлмэридэ эльгэгдэһэн буряадууд тухай документнүүдэ бэдэрхэ хүдэлмэри ябуула.

КГБ-гэй архивһаа Үндэһэтэнэй архивай хадагаламжада 2 мянга шахуу хэрэгүүд оронхой. Эдэмнай плендэ абтаһан совет эрхэтэд тухай шүүбэрилэн абтаһан, трофейнэ документнүүд болоно. Декабрь нарада Новосибирскын областной архив КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдэ дансалһан

радиоогоор найман, сэнхир экранда арбан зургаан дамжуулга бэлдэгдээ, "Н.Н. Бурлаковой Верхнеудинск" выставкэ харуулагдаа. Энээнһээ гадна "18-дахы - 20-дохи зуун жэлэй эхинэй Верхнеудинск хотын түүхэ", Танскитанай, мүн Н.Н. Бурлаковой гэр бүлэнүүдэй хубинь жасануудай документнүүдэ хэрэглэн, "Верхнеудинск хотын суута хүнүүд" гэхэн нүүдэл выставкнүүд эмхидхэгдээ.

1994-1996 оной манай комитетдэй хоёр жэлэй хүдэлмэрин дүнгүүдээр гүрэнэй хадагаламжада табигдан документнүүдэ бүридхэлгын хэмжээн эрид дээшэлээ. Хэрбээ урид жэлэй туршада 5 мянган хэрэг архивта ородог наа, мүнөө хоёр жэлэй туршада тэрэнэй хэмжээн 37 мянган хэрэг хүртэр дээшэлээ.

Архивта хадагалгадан тухай шалгалта гаранан документнүүдэй хэмжээн 1,5 дахин дээшэлээ. 7012 хэрэг нийтэлхэ, олоной анхарада табиха талаар ежэ хүдэлмэри ибуулагдаа.

Аймагуудта архивай хэрэг дэлгэрүүлжэ талаар Сэлэнгын аймагай архивай таһагы даагша Клавдия Степановна Ткачёва, Загарайн райондой архивай таһагы даагша Людмила Григорьевна Казакова, Баунтын райондой архивай хэрэгүүдэй талаар таһагы даагша Татьяна Степановна Малотина, Хорин райондой архивай хэрэгүүдэй талаар таһагы даагша Анна Сульгимовна Жамбалова гэгшэд ежэ хүдэлмэри ябуула.

Манай комитет хүтэлбэрилхы мүн хиналта бэелүүлхэ зургаан бэшэ, харин хүдэлмэрин зургаан шэнги адли эрхэ байдалда хүдэлхы оролдоно. Бидэ выставкэдэ табигдаха документнүүдэ, документнүүдэй суглуулбаринууды тодорюулаха хэрэгүүдэй манай архивта байһан тухай шалгалта үнгэргэхэ, мүн документнүүдэ эрдэмэй-техническэ хэрэгсэлүүдэй туһаар бүридхэл хэхэ хэрэгтэ нүлөө үзүүлхы оролдогбди. Зарим ажал дүүргэһэнэй түлөө түлбэри абтадаг, энэ мүнхэ зөөриез бидэ ажаһуудалайнгаа эрхэ байдал найжаруулаха шэглүүдэдгбди, мүн хүдэлдэг зондоо материална тууламжа үзүүдэг байнабди.

Хэрбээ урид нимэ комитет манда хэрэггүй гэжэ хэлэгдэһэн байгаа наа, мүнөө нимэ үгэ гарахыа болонхой. Энэнь манай комитетдэй ажалай гол шухала сэгнэлтэ болоно.

Манай комитетдэ эбтэй эетэй коллектив хүдэлдэг. Л. БАРАННИКОВА, Буряад Республикын Архивуудай талаар гүрэнэй комитетдэй түрүүлэгшэ.

Энд ээлжээлэн хүүдэлхэ баатай болоо нэн. Багша Л. Н. Гармаева, залуу хүмүүжүүлэгшэд Ира Цыренова, Света Эрхитуева гэгшэд мүн лэ хүүдэлхэн байна. Халуун хоолоор М. И. Бадмаева С. С. Бадмаева хоёр тэдэниие хангаа юм.

-Мүнгэ тангаар лагерь хэр хангагдааб, заһабарилгын, бэлэдхэлэй ажал хэн ябуулааб?

- Бүхыдөө Лугша хаанай лагерие эмхидхэлгэдэ 7 миллион түхэриг үгтөө юм. Тэрээн сооһоо 5 миллион

ХҮҮГЭД ХЭР АМАРААБ?

Үнгэрхэн зунай амаралтын үедэ эдиршүүлэй бэе махабадые нэргылээлгын, ажалай ба амаралтын лагерьнуудай хэһэн ажалай дүнгөөр Правительствын байшангай бага зал соо конференци үнгэрөө. Тус конференциин хүүдэлмэридэ Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Л. Ч. Нимаева, хүн зоние социальна талаар хамгаалгын министр С. Г. Ефимов, Арадай Хуралай Социальна политикын талаар комитедэй гэшүүн Г. А. Дождикова, Залуушуулай хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Б. Д. Цыдышов гэгшэд хянаадалсаа.

3 харын зунай амаралтын үедэ Улаан-Үдын авиазаводой "Дружба" лагерь, республикын 1-дэхи лицей-интернадай, Захаминай аймагай Ех-Цахирай лагерьнууд байра байдалай, эдэе хоолой талаар найн эмхидхэлтэй байгаа гэжэ тэмдэглэгдэ.

түхэригыень аймагай социальна хамгаалгын талаар номолоо нэн. Заһабарилгада хэрэгтэй мүнгэ өөһэдөөл эндэ тэндэһээ, бага багаханаар суглуулаабди. Хүүдөөдэ мүнөө хажуутээһээ туһа хүргэхэ хүн үгы. Хотодо олон предпрятинууд, эмхи зургаанууд бии ха юм. Тэдэнэртэ хандабал, заа зааханаар туһалжашье болохо. Харин түрэл ажахымнай манда туһалхаяа яаранагүйл даа.

Мүнөө бидэ өөһэдэйн хамнабариин багахан ажахы эмхидхэжэ, үхибүүдые эдэе хоолоор хангаа хүсэлтэйбди. Тээд түрэл колхознай таряа үгэхэ аргагүйл даа... Өөһэдөөл арга хабаараа хүдэлөөд, ажаמידарха арга бэдэрнөөди. Нурагшадиймнай түрэлхид маанадта туһа хүргэдэг ехэ найхан заншалтай юм.

Үсөөн хурагшадтай хургуулинууды мүнөө үедэ бүри хаахаяа забдана бэшэ аал?

- Үнэхөөрөө гүрэн түрэ маанадта анхаралаа бүри хацуулнагүй. Тээд үхибүүднай энэ ушарһаа боложо зобохо ёһогүй ха юм. Хүүдөөгэй үхибүүд уран бэлгитэй, ухаан сэдхэлэй талаар хүсэд хүгжэлтэ абанагүй гэхэдэ болохо. Тусхай предмедээр багшанар байгааһые наа, хүгжэмэй, уран найханай, оюун бодолой хүгжэлтэдэнь бүримүһэн нүлөөлэхэ мэргэжэлтэд хомордоно. Тээд арга шадалаараа библиотекарине, фельдшерые, ойн харуулшание урижа, тэдэнэртэй уулзалгануудые эмхидхэжэ, хэрэгтэй зүбшэл заабариин хэшээлнүүдые үнгэргэнбди.

Мүнөө үнгэрхэн конференци тухай Танай ханамжа?

- Ондоо лагерьнуудай хүүдэлмэри тухай шагнахада, һонирхолтой байна. Ерэхэ жэлдэ үхибүүдэй бэе махабадые нэргылээлгын лагерь эмхидхэхэ хэрэгтэй гэжэ эндэ хуухадаа ханааб. Манай нотагта аршаан булагуудтай олон газарнууд бии ха юм. Тэндэ үхибүүдые аргалха лагерь байгуулаа наа, тон зохид юм. Ой модотой, сэлээр агаартай аалин намуу хээрэ газарта лагерь байгуулбал, хүүгэдтэ тон таараха бээ.

- Хөөрэлдэһэнэйтнай түлөө гүнзэги баяр хүргөөд, танай багшанарта, шабинартатнай элүүр энхые, хуралсалдаа, ажалдаа амжалта туйлахыетнай хүсэнб.

Е. ЦЫБЕНОВА.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Б. Ухинова.
С. БААДУЕВАЙ фото.

Эндэ сугларһан хургуулинуудай багшанар, хүмүүжүүлэгшэд барандаа үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Буряад Республикын Президентын Хүндэлэлэй грамотаар, мүнгэн шангаар, гарай бэлэгүүдээр олон зон урмашуулагдаа.

1996 оной хүүгэдэй зунай амаралтые найнаар эмхидхэхэнэйнь, эдэбхитэй ажал ябуулһанайнь түдөө Баргажанай аймагай Лугшахаан нотагай багша Софья Базаровна Ухиновада Буряад Республикын Президентын зүгһөө Хүндэлэлэй грамота, мүнгэн шан барюулагдаа.

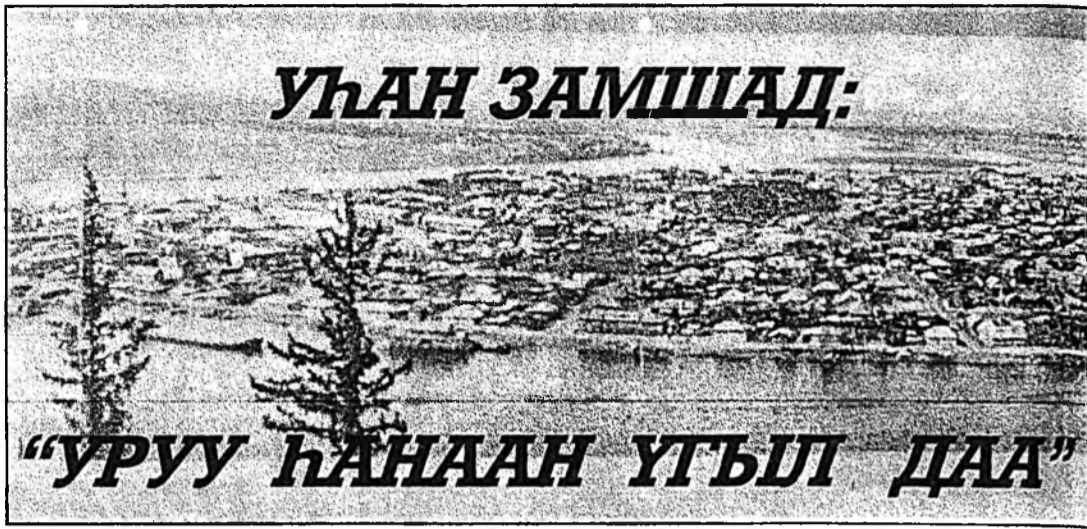
Холо хүүдөө оршодог хургуулиин багшанарай, үхибүүдэй ажабайдалаар һонирхожо, хэдэн асуудалтайгаар Софья Базаровнада хандабабди.

- Танай үхибүүд зундаа ямар лагерьта амарһан болоноб?

- Манай гүйсэд бэшэ дунда хургуулида 149 хурагша хурадаг юм. Үнгэрэгшэ зун ажалай ба амаралтын, мүн гайсал үдэртөө ерэхэ амардаг хоёр лагерь эмхидхэгдэжэ, тэндэ 55 үхибүүн амарһан байна. 3 нара соо үхибүүднай сэнгээ, наадаа, уһандаа ороо. Гадна амархынгаа хажуугаар хургуули шадарай зуһаланда хартаабха, газарай элдэб ургамал тариха, тэрэнээ ээлжээнэй ёһоор уһалаа, харууһалаа юм.

Оксана Валерьевна Ринчинова лагериеин начальнигаар хүдэлөө. Багшанар амаралтынгаа үедэ

Хүршэнэрэй ажабайдалһаа

УЛАН ЗАМШАД:

"УРУУ НАНААН УГЬШ ДАА"

Нёдондо Эрхүүгэй областиин, Буряад Республикын болон Саха (Яхад) Республикын хоорондо социально-экономическа харилсаан тухай "Байкал-Лена" гэхэн хэлсээн баталагдаһан байна.

"Ерээдүйн хабар болотор" гэхэн повестьнуудай суглуулбариин автор, журналист ГЕННАДИЙ РУДЫХ Дээдэ-Лена шадар түрэнэн намтартай. Үнгэрхэн зун түрэл нютагаа айлшалхадаа, тэрэ хойто зүгэй хүршэнэрэй нуудал, байдалтай танилсаа нэн.

Мүнөө журналистын тэмдэглэлнүүдые тобшохоноор дурадхая.

...Дээдэ-Лена дээрэ тамаралгын хаһа түлэг дундаа ороод байгаа. Тээд эндэхи үзэгдэл сэдхэл оройдооһые баясуулбагүй. Анхандаа эрьб дээрэһээ харахада, эдэбянзын суданууд хойшо-урагшаа зай захигүй һүндэлдэг нэн. Сибирийн сэнхир харгы гэхэн нэрэнэ эгээл тааруу бэлэй. Уһан замшад эгээл хэрэгтэй ашаануудые хойто зүг руу тамаралгын хаһада абаашажа үрдихые оролдодог байгаа.

Мүнөө гол дээрэ хон-жэн... Флодой ехэнхи хубинь - гаваньда. Осетровско портдо ашаан бага, гол түлэб шулуун нүүрһэн, шэнгэн түншэ, модон бага зэргээр зоогдэнэ. Олонхи судануудай гадаада талань үзэмжэгүй, жэбэрэнхэй, мууданхай.

Уһан замшад мүнөө угаа бэрхэтэй байдалдаа. Экипажнуудай гэшүүд мэргэжэл шадабарьяа дам алдаһаар. Тээд ажаמידарха аргаа бэдэрээгүйдэ аргагүй. Суданууд миин зогсоно, яалтай? Тиин Дээдэ-Ленын уһан замшад өөрсө янзын шииндэхэбэй олоһон байна. Дутын ба холын хилын саана судануудаа арендэдэ үгэхэ гэжэ шииндэ нэн. Эндэ "Улан-Удэ" гэхэн теплоход бии гэжэ дуулаад, экипажайнь гэшүүдтэй танилсаа наа гэхэдэ, Каспий руу эльгээгдэшэнэ байба.

- Аяар 18 судна арендэдэ үгтөөтэй, - гээд пароходствын генеральна директор А. С. Ивченко тэмдэглэбэ. - Урда Солонгос, Владивосток, Хара, Каспийн, Балтиин далай дээрэ тэдэмнай тамарна. Арендэдэ гэхэ гү, али фрахтада үгтэһэн суданууд 2,5 миллион долларой олзо асаргаа юм. Энэнь инвестициин түхэлөөр абтаа. Энэ мүнгэнэй ехэнхи хубинь флодые, нэһлэбэн шииндэхэлгэдэ эльгээгдэнэ.

Иймэ харилсаанай ашагтай байхын тула эндэхи уһан замшад Алас - Дурна зүгтэ, Хара далай шадар өөһэдэйн филиалнуудтай болонохой. Мүнөө дээрэ эндэһээ абаашагдаһан "Жатай" гэхэн теплоход Хара ба Дулдаа далайгаар ашаа Израиль, Болгарии руу зоонэ. "Салехард" теплоход нэһлэбэн заһабарилганаһанай удаа баһал иймэ рейснүүдые эхилэхэ юм.

Иймэ суданууд гол түлэб техникескэ талаар нэһлэбэн шииндэхэгдэнэ. Радиолокационно түхээрэлгэ нэһлэгдэнэ, эхолодууд тодхогдоно, абаралгын зүйлнүүдээр хангагдана. Клайнеда, Ригэ, Херсон, Череповецкэ судна бүтээлгын

завод - иймэ газарта заһабарилга хэгдэнэ. "Норильск" теплоход Германида, "Певек" Санкт-Петербургда нэһлэбэн заһабарилгадажа, бүрин түхэлдөө хүргэгдэнэ.

Судануудые арендэдэ үгэхэдөө, уялга, гуримуудынь бодото хэлсээгээр баталагдадаг. Россин туг намилзаһаар байха, өөһэдэйн мэргэжэлтэд хүүдэлхөөр эльгээгдэхэ гээд хэлсээн соо бэшцэгдэһэн юм.

Хайшан гээд эдэ суданууд хэрэгтэй газаргаа хүргэгдэдэг байгаа б гээд тобшохоноор дурдая. 1994 ондо 11 суднын оройдоол 3-ниинь Азов хүрэнэн юм. Яархадэ дээрхэ гэдэһэн юумэн болоо. Судануудай хүндэ хүшэр гаталалгада бүрин түгэс бэшэ байһаниинь элирээ, жоолодон нүүлгэгшэдэй дунда ажалай жура хазагайруулагшад дайралдаа. Модо тээһэн судануудай мультһэндэ хашагдаад эхилэхэдэнь, һөөргөн бусааха баатай болодоо нэн. Оёортонь мультһэн хүрөөд, тон бэрхэтэй байдал тогтоо. Эрбэдэ дүтэлжэ, эһэндэ оёорынь шуударуулжа, мультһэн хуягһааны сүлөөлэн, арай-шамай Киренск болон Алексеевск хуруинуудтаа бусажа ерэнэн юм.

Энээнэй удаа тон ехэ заһабари хэрэгтэй болоо. Хэды миллион түхэриг гаргашалагдаа гэшэб. Тээгдэһэн ашаан - модон муудаа, Тэрэнээ хямдаһаг сэнгээр худалдаха баатай болоо бэлэй.

Судануудые нэгэ газарһаа нүгөө тээһэнэнь нүүлгэндэ илангаяа дүршэлтэй болоһон нүхэдые дурдамаар. Виктор Высоцкий 1994 ондо Азов хүрэтэр "Жатай" теплоход хүргэһэн юм. Командын бүридэлдэ бэрхэ шуумар хүүбүүд оролсоо. Намтарын дурдал, иймэ. 41 наһатай, 1974 ондо Киренск ерээ нэн. Ростовой уһан голой училищи дүүргэһэн байна. Тиин Ленскэ пароходство ажаллажа эхилээ. Зургаадахи жэлээ хүүдэлжэ байхадаа, капитан болоһон бэлэй.

Дошхон долгитой, үһэрюу "абаритай" ямар ехэ уһан зам гатаагдааб даа. Лаптевых, Карское, Белое, Баренцово, Норвежскэ, Севернэ, Балтиин далайнууд гээд тоолоо наа, олон. Илангаяа Норвежскэ далайда бэрхэтэй байдал тохёолдоо. Кронштадта амарха саг гараа. Тэндэһээ "Тайшет" судна Высоцкий жоолодоо. 4 судна Балтикада үлэһэн байна. Саашаа теплоходууд Волго ба Дон мурэнүүдээр гамараа. "Ленинград", "Тайшет" Азов хүрэгдөө юм.

Иигэжэ Виктор Высоцкийи

албанай командировко хахад жэлһээ үлүү саг соо үргэлжэлхэн байна. Надежда намганиинь удаан саг соо хүлээһэндэ баяр уяралтайгаар угтаа. "Энэ ажалһаа болихогүй юм нааш, бүхы наһаяа хүлээлгэн соогуур үнгэргэхэм гэшэ гү? Юун гэхэн бэрхэтэй саг болоо гэшэб? Предпрятиниин хутэл-бэрилэгшэд үбгэдтэймнай холбоондо гарахадаа, нэгтэшые бидэнэрые, намгадыень уридаггүй. Хэдэн нара соо үгэ хүүриньшые дуулахагүйш. Тээд яхааб, ажаמידарха мүнгэн хэрэгтэй гээд лэ хүлээгэдэ хуухал болоно гүбди", - гэжэ Надежда хөөрбэ.

- Намгамни дэмы ханаагаа зобонол даа. Шэнэ суданууд үгы. Хуушан, эбдэрхэйе хайшань жоолоодохо-нүүлгэхэбшинь? - гэжэ Виктор ханамжала хэлэнэ бэлэй.

Уһан замда урагшатайгаар ябаад ерэдэг Бутырин, Татарников гэгшэдые мүн лэ дурдамаар нэн. Эдэ хоёрой үдэрэ үһинэй юм. Ажалһаа сугтаа, гэртээ - хүршэнэр. Хүн бүхэншинь 20 гара дахин холын намталгада гараһан байха. Нэгэ тамаралга тухайн фильм буулгагдаа нэн.

Одоол далайн аяншалгын амнискал бодотоор мэдэрээр буулгаатай гэжэ сэгнээ нэн. Түрүүшээр далай номгон долгёороо аажамханаар угтаа наа, һүү тээшээ - баруун зүг тээшээ дошхоноор эбхэрэн, һүрөөтэйгөөр үзэгдэнэ. Нахилха гэшэнь - яһанай, хууданаар гэхээр. Илангаяа Норвежскэ далай һүр жабхалантайгаар үзэгдөө. Судна жоолодон нүүлгэгшэ иймэ уларилһаа хэды зобооһые наа, уруу ханаан үгы. Бэрхэшээлнүүдые зориг-гойгоор дабана гэжэ ойлгосотой нэн.

Холын замда хэды гараашые наа, уһан замшад далайн "шононууд" бэшэ гэжэ эмидаа. Гэртээ дүтэ ажалда даһанхай. Жэшээлбэл, арендэдэ үгтэһэн теплоходууд дээрэ хилын саана хүүдэлхэ гэхэн дурадхалай оруулагдахада, абаһаар зүбшоохэ хүниинь үсөөн лэ дайралдадаг юм. Тиимэһээ далайда тамарха мэргэжэлтэдые бэлэдхэ шухала. Морягай паспорт хэрэгтэй, радиолокационно тренаж гараха гэшээ уялга. Техническэ талаар гүйсэд бэлэдхэлгүй наа, ганса зориг, эрмэлзэлээр бүхы юмээ туйлахагүйш.

Манай хүршэ Саха (Яхад) Республикада Лена мурэн дээгүүр ябадаг судануудые ондоо тээшэнь жоолодон нүүлгэжэ, арендэдэ үгэхэ нимэ гурим заншалта болгоол даа. Түрэл нотагтаа ерэхэдээ, сага-миин үнгэргэнгүй, уһан замшадтай ажал, ажабайдалаа арга шадалаараа эмхидхэжэ байһандан урмашанһандаа эдэ тэмдэглэлнүүдые бэшэжэ, буряад уршагшадта дурадхабаб.

(Эхитишье октябриин 30-най, ноябриин 1-нэй дугаарнуудта.)

Соодой-ламын мундэлһөөр 150 жэлэй ойдо

Тиихэдэ Ярбаанай хүбүүн Эмшхэй, нахуурай хүбүүн Амтагай гэгшэд ехэ баатар хүбүүд байһан юм.

АРАМХИИН СУБААНАЙ НИМАЙЛАН ЛАМЫЕ ЗАЛАЗЖА

АСАРЬАН ТУХАЙ ДОМОГ

Тэрэ үедэ Баргажан буряадууд бөө мүргэлтэй байгаа, шарын шажан тухай зариманиинь дуулаашьегүй байһан юм. Хүнэй наһа барахада, уншалга хүүлэдэггүй, хээрэ абаашажа буулгаад, тээжэ ерэнэн тэргэ гү, али шаргыень хүүрэйнь хажууда хаяад, хүлэжэ ерэнэн мори гү, али сарыень тэндэнь алажа (хойлго гэжэ нэрэтэй), шанажа эдижэ найрлаад, гэртээ бусадар байһан гэхэ. Уншалга хүүлээгүй дээрэнхэ тэдэнь түрэлөө олонгүй бооходойнууд болоод, моридоо, сарнуудаа унаад гүйлгэдэдэг байһан гэхэ, илангаяа хүнэй хүни гансаараа ябаа хаань, ээрэхэ, үлдөөлхэ, үхээрн газар руу абаашахайашье оролдодог байһан юм. Бооходойнуудһаа гадна аданууд гэжэ бии байгаа. Тэдэ бөөр баганууд, самоварай зэргэ, хүни харагдаа һаа, гэрэлтэдэг байгаа. Тэдэ ехэнхидэеэ нарай үхибүүдые гэмтээдэг байгаа. Ада, бооходойнууд аргагүй олон болоод, амитан зондо амар заяа үзүүлхээ болион байгаа. Тиигээд дундаа хэлсэжэ, Шулуугын дасанда ороолом дараһан ехэ бөө Гомбоон гэшые урижа асарха гэжэ зүбшэлдөөд, Арамхиин Субаан, Баяһанай Түлөөхэн хоёрые һунгаба. Субаан гэшэ иишэ тиишээ ябадаг шадамар бэрхэ хүн һэн ха. Түлөөхэн гэшэ дала түлижэ, үзэл үзэхэдөө тол бэрхэ, эхэнэ бэрхэ удаган, Сарма нотагһаа хадамда ерэнэн, Тарлани басаган Ирхин одигон гэжэ алдартай байгаа. Субаан Түлөөхэн хоёр (үзэлзүүд, Арамхи Баяһан хоёр - Бамбарийн хүбүүд) хоёр-хоёр һайн моридые абажа, һула моридоо хүнэнхээ ганзагалаад, хоёр ууга хониной далануудые абаад, Шитханай баруун урда дабаагаар Ойбонто тээшэ ошоһон юм. Сайлаһан, хонһон газартаа Түлөөхэниинь дала түлижэ түлижэ, саашанхи харгы ябада тухайгаа хэлэдэг байгаа. Тиигэжэ яба ябаһаар Сэлэнгэ мүнрэндэ хүржэ, моридоо эдэрлүүлжэ, сайлажа байха үедөө, дала түлихэдэнь, шимэ үзэл бууһан юм. Энэ мүнрэнэй саада тээ гарахадамнай, хэрэгһэй ехэ һайнаар бүтэхэ байна. Мүнрэнэй саада тээ эндэ тэндэ һеэм гэрнүүд тобойлдон харагдажа байгаа. Мүнрэнэе гаталжа, айлуудта хүржэ ерэхэдэнь, аяар холын ара Баргажанһаа ерэнэн айлашад гэжэ ехэ һайнаар угтажа, өөһэдыень һайн эдегээр хүндэлжэ, моридые уһанда шунгуулжа, һайн ногоотой газарта манажа, 6-7 хонһон хойно, хаана хүрэтэр, ямар хэрэгээр ябаһан тухайдань нотагай аха зах а үбгэд сугларжа асууһан юм гэхэ. Зорижэ ерэнэн хэрэгэ хөөрөхэдэнь, үбгэд иимэ зүбшлөөл үгэлэн юм. Гомбоон бөө дээрэлхүү зантай хүн байгаа. Ошохо газартаа ошоһонье болохо, ошохогүй газарта ошоһоньегүй байжа болохо, танай нотаг холо байна, ошохогүйнь лаб гэддэбэ. Таанар тэрэ бөөдэ ханданхаар, эндэхи Сонгоол дасанай Ласаб шэрээтэ лама, 10 жэлдэ даяанда һууһан, Ямандага бурханай хубилган Нимаин лама (Нимайлан) гэшые уригты гэжэ заабари үгэлэн юм. Лама хүндэ хандаха ёһо журам мэдэхгүй байһабди гэхэдэнь, тиимэшые хүндэ бэшэ юм, хадаг, мүнгэ буряад, ерэнэн ушараа айлдхаса юм гэддэ. Нэгэ үндэр наһатай үбгэн хадаг абажа, айлашада дахуулжа, Нимайлаанда ошохо, хадаг мүнгэ табижа мүргөөд, ерэнэн хэрэгэ хэлэхэдэнь, танай нотаг руу ошохо гэжэ зүбшлөөл үгэлэн юм гэдэг. Хонһон газараа тэмдэглээд ябаарайгты гэжэ захиһан байгаа. Субаан Түлөөхэн хоёр нотагаа бусажа, ламые залһан тухайгаа аха дүүдэ, айл аймагтаа дуулгаад, ламые залархые хүлээжэ байһан юм.

ЭЛЭН НЮТАГАЙ НОМОЛ НЭНГЭЛДЭР ЭСЭГЫН ТҮҮХЭ

Нимайлан бүлэг шабинартаяа Баргажан нотаг хүржэ ябахадань, эндэхи ехэ бөө Тэтгэрэй Урбаан гэшэ угтажа ошоод, эди шэдиё гаргажа, дугаагынь хуха харбахадань, дугаагаа хашажа нэгэдхээд, орооһо таримдаад шэдэхэдэнь, Урбаанай мори хаха хүржэ хоёр болоходонь, бөө эди шэдээрэ хоёр тээһэнь хашажа, мориё холбоод, гэдэргэ гүйлгэжэ ерэнэн гэдэг.

Нимайлан лама Элэн нотаг хүржэ, Субаанайда бууһан юм. Субаан уужам ород амбаартай байһан, тэрэн соо ламая байлһан гэдэг. Боснууд ламын ерэхэдэ ехэ дурагүй, эдилсэ хэжэ эхилһэн гэхэ. Эгээ түрүүн хоёр ехэ боонэр абарга могойнууд болон хубилжа, амбаар доронь ороходонь, лама бүхэли һүнидөө ном уншажа, нижаганаса, нишаганаса носолдожо хонһон гэдэг. Үглөөдэрын тэдэ боонүүдэ дууджа асарад: "Таанар ямар зорилготойгоор намда добтолоо гэшэбта гэжэ асуухадань: "Бидэ таниие эди ханаатай, байгаабди гэддэ. Зай, тиигэ хаатнай, амитайетдай абахамни гээд, бөөлэхэдөө хэрэггэдэг зэр зэмсэгүүдыень абаһан юм гэхэ. Нэгэ хонһоод, тэдэ боонүүдынь наһа бараһан гэлсэдэг. Үглөөдэрын Урбаан бөө ерүүлээд: "Зай, эрдэмэ харуула", - гэлһэн юм. Бөө тэндэ байһан хүнүүдые гэрэй ханаар зэргэлүүлжэ һуулгаад, бөөлөжэ эхилээ. Онгоо оруулхадань, гэр соонь уһан урдажа ороод, нэмэ нэмэлээр үбгэдгэ хүрэхэ боложо байхадань, уһан соогуур балбагана заһаһад таваржа ябаа. "Нэгэ-нэгэ заһаһа баригты! - гэжэ бөө захирба ха. Хүн бүхэнэй заһаһа барихадань, онгоншыедүүржэ, уһаншые үгы боложо, хүн бүхэн ала соохи багажануудаа баряад байһан юм гэхэ. Зай, юу харуулба гэшэбши гэжэ ламыл асуухада, бөө ингэжэ харюусаа. Эрдэмэ харуулагты гэхэдэтнай, эрдэмэ харуула гэшэб, - гээ.

Нимайлан ингэжэ хэлһэн юм гэдэг: "Шипи амитайешни абахгүйб, бөөлөжэ ябахан, - гээд, шөхөнүүдэнь һийхэнүүдые зүүжэ үгэлэн байгаа. Табигынь бөө гэжэ алдартай болоо. Урбаанай гурбан хүбүүд бөөнүүд байгаа. Ехэ хүбүүн Буурал гэшэ шэхэндэ һийхэтэй "ведомственнэ" бөө гэжэ нэрэтэй байһан.

Иигээд Нимайлан ада бооходой дараха ехэ уншалга хэлһэн гэдэг. Нюдэн харасатай хүнэй харахада, һүнидөө амбаарһаа өөдөө тэнгэридэ хүрэмэ улаан дүлэн соробхилжо байдаг һэн гэлсэдэг. Аданууды барихын тула нилханай, тугалай арһаар өһөн туламууды суглуулаад, уншалга хэжэ таримдаад, амһарын уяад, нотаг бүхэнһөө залууһаг хоорүү зантай хүнүүдтэ туулагуудаа үгөөд: "Айлай газар ошоод ада бооходойһоо үгыт гэжэ ооголхот, - гээ.

Манай Элэн нотагһаа Назуушкын Мансаа гэжэ хүн тулам баряад, айлуудай газар хүрөөд: "Ада бооходойһоо үгыт!" - гэхэдэнь, "Абаашагты!" - гэжэ саанаһаань ханшаралдахадань, тууламынь хүбхы хүбхыһөөр дүүрэнхэдэг байһан гэхэ. Туулагуудаа ламадаа асаржа гушаахадань, уншалга хээд, туулагуудынь ооголжо, түүдэг руу хаяжа галдадаг байгаа. Нэгэ айлайхи ада бооходой эрихэдэнь, манда ада бооходой үгы юм гэхэдэнь, гэдэнь туулаг соо оронгүй үлөөд, үшөө аданууд дайралдадаг юм гэлсэдэг байгаа. Альбание харадаг хүнэй харахада, хоёр-гурбан үдэр урид аданууд ехэ һула номой болоод, айлай хи дээрэ наранда игажа хэбгэхэ зуураа ингэжэ хооролдөө гэхэ. Нимаин лама ерэхэ гээ, Нилхан туламда орохо гээ, Ямандага ерэхэ гээ, ямаан туламда орохо гээ. Ингэжэ ада бооходойнууды һүноогоод, сабдагуудай ябадаг харгы дээгүүр бунхануудые табижа эхилһэн юм. Элэнэй урда Хүнты дээрэ, Жабхалантада, Арбуунда, Добуун гэхэ мэтэ нотагуудта.

Амитайень абаһан нэгэ боонь түрэхэһөө шүдэнүүдынь гараагүй, зоной дунда "шүдгүй" гэжэ нэрлэгдэдэг байгаа. Эгэ бөө габал тархитай, оорын нэрэ Юндаков байгаа. һүни айлай үүдэ нэжэ үгөөгүй һаань, үүдыень хаха мүргөөд, гэртэнь ородог байһан гэдэг. Габал тархяар ехэ үнэтэй сэгтэй аяга бүтээдэг байһан тула, Нимайлан толгойнь аяга болохо хубиен абаашаха гэжэ сабшахадань, һүхэ даалгангүй, эринь түүрээд унажа байһан гэдэг. Тиихэдэнь Субаан һүхэ үгэхэдөө ингэжэ хэлһэн байгаа. Минин тарбагай сагаан һүхэ даалгаха, табан тамын тогоон бусалгаха байха. Үнэхөөрөөшье, тэрэ һүхэнь сабшахадань, түүрээгүй юм гэдэг. Нимайланай нотагаа бусаад, аяга хэхэ гэхэдэнь, аяга боложо үгөөгүй, харин дасан дээрэнь бүргэд шубуун нийдэн ерэхэ һууһан, мүн газар хүдэлһэн шэнги болоод, дасанинь нэшээржэ эхилһэн гэдэг. Аяга болохо габал үзэгүүдтэй байдаг гэдэг, гээд тэрэ габалынь үзэгүүд буруу тээшэ һийлүүлһэн байжа, бурханай габал бэйшэ, шолмын габал гэжэ үзөөд, табан үнгын торгоор оройгоод, нотагтань асаржа, аранга дээрэнь табиһан юм гэдэг.

Һүүлдэнь Арамхиин Субаан гэшэ ехээр эрьюутгэд, Хүнтын хойтохи дээгүүр хайһан үхээрнүүдые шэрэжэ асарад, галдажа ябадаг юм һэн гэлсэдэг.

Нимайлан Баргажан нотаг дүрбэ, табан дахин ерэнэн гэдэг, олон газарнуудта уншалга хэжэ, сабдагуудтай тавилсажа, номгоруулаад, амгалан байдал тогтоһон гэдэг. Тиихэ үедөө талдай Элэн нотагта йогоозор хүн түрэхэ гэжэ айлдаһан

байгаа. Тэрэ айлдаһанай ёһоор Арамхиин Солсогшоной Соодойдо Сэдэн гэжэ гэгээн хүбүүн түрэхэ, ехэ эрдэмтэй лам болоһон юм. Ондоо нотагта Шашы гэгээн гэжэ алдартай байһан.

ҮНДЭР ЛАМАХАЙ СООДОЙН СЭДЭН ТУХАЙ

Сэдэн Соодойн 1846 ондо Элэн нотагта Солсогшоной Соодой гэжэ айлда бүлэдэ түрэнэн юм. Эхэнь Огторто Шог обогой Зоонын Үбгэн гэжэ хүнэй басага байһан. Багаһаа һүбэлгэн ухаатай, зүдэ хүнүүдтэ гэгтэ ямар нэгэн һайн гү, ала аюулай болохо тухай хэлэдэг байһан. наһатайдань дасанда абаашажа, наһа ламадань Зоонын һангуунай Шаг гэгшэдэ хубараг (шаби) болоһо һурахыень үгэлэн юм. Шагжа гэшэ ламанарай штадай хороогдоһон дээрэ хүүдөө гаража гэрлэнэн юм. Хүбүү басагадаар олон байһан. Өөрөө һайн үхибүүдэй найжа боложо ябадаг, сагаан харгытай лама байһан гэдэг. Үндэ наһатай, 96 хүржэ аялһан гэдэг. Наһа Зоонийн бага хүбүүн Хайдаб гэшэ ур. Хорин дасанда лама боложо ерээд, 187 ондо Баргажанай дасанай шэрээ боложо һууһан түүхэтэй. Тэрэ үедэ даг Боргол горхоной хажууда баруу Хүнтын урда захад байһан юм. Сэдэ Соодойн 1861 ондо Хамбын хүрээ ошожо, 7 жэл соо санид һургуули һуража, нотагтаа 3-дахи гэгшэ боло ерэнэн юм. Арбан гурбан жэл дасанда һуугаад, 1881 онһоо 1886 болотой Ахаса (Наса) хотодо Далай лам Брайбун хийдтэ һуража ерээ.

1894 ондо дасанай шэрээтэ һунгадһан юм. 1896 ондо П. Ду Николай хаанай шэрээдэ һууһан байһанайрга Баргажанайнгаа хүн зонһоо гүлөөлжэ, Москва хото ошожо ерэнэн юм. Баргажанай тайһаа Ринчин Соотин Баатар Нагаахиин, Шагдар Арсаланай, Эши-Доржо Анхалин Жигжид Сэдэнэй (Аранзайн) гэгшэ хамта ошолсоһон юм.

Соодой лама 1908-1911 онууд дээрэнэй лама Аран-Жам Сангабаоловтай урдань Түбэд орон ябаһан замаараа аяншалжа, Энхэ Сангаалин, Балбын орон (Непал), Бу гэхэ мэтэ эртэ сагта Буддын шажан дэлгэрһэн оронуудай дасан хийдэд мүргэжэ, гэдэргэ бусахадаа, галаа далайн онгосодо һуужа, Владивосток хүрөөд, наашаа түмэр замаар ерэнэн Аяншалгаһаа бусаад, дасанда дахы һуугаагүй. Гааргын-Адагта һууһан Аранзайн Сэдэн гэжэ баян айлгэр байһан үгэлэн, тэндэ 2-3 хубарагуудтаа байһан гэдэг. Хубарагуудайнь нэгэ Моорхообой Баалдуугай дунда хүбүү Дандар байгаа. Энэ хубарагта зурха (астрологи) заадаг байгаа. 18 хүржэ ябатараа Шингогложоной баян ай Тубаанай Бата гэдэгтэ уншалга хэхэ ошоод байхадань, Хорин зон буу сайлаһан, тэдэнэй дунда хара алба үбшлэжэ ябаһан хүнүүд бии байгаа. Тэндэ энэ халдабарита үбшэндэ хүртөө удангүй наһа бараһан юм. Энэ шаби ехэ шанаалжа, тэнгэрийн мүнхэнүүд тооложо дүүргэжэ ябаһан хүбүүн юм һэн гээд, ехээр уярһан гэдэг.

Баалдуу эсэгэнь, тиимэ аюулта газарта юундэ эльгэлһэн юмта гэж асуухадань, юрэдөө хариганда хардуужа мэхэлһэндэ мэхэлүүлэе гэшэб гэж айлдаһан юм. Тиихэдэ Дандар гэгшэ астрологи шудалжа дүүргэхэ боло ябаһан байгаа.

Сэдэн Соодойн хожом болохо юу тухай олон юумэ хэлһэн байгаа. Жэшээнь, 1860-аад оноор Борголо Харгана Сагаан нуурта дүтэ дасан урил зөөхэдэнь хэлһэн байгаа.

О.БУХАЕВ, ажалай ба дайны ветеран

(Үргэлжэлэһын хожом гараха)

МАНАЙ редакция айлшаар ерэнэн Мухар-Шэбэрэй аймагай Сагаан-Нуурай дунда нургуулин ород хэлэ бэшгэй багша С. Ц. Жамсарановагай Харадалайн эрье шадар оршодог Геленджик хотодо урилгаар түрүүшынхээ үнгэргэгдээн хүүгэдэй уран бэлигэй 1-дэхи уласхоорондын конкурс-фестивальда ошожо ерэнэн тухайгаа хөөрэнхөн уншагтаа дураднабади. Юу хэндээ, хэнэй урилгаар тишээ ошоо юм гэхэдэ, энэ залуу багшын шаби Алла Колотева нёдондо жэлдэ "Пионерская правда" газетээр сонсохогодон эдир бэшгээдэй "Слово" гэнэн конкурсо хабаадажа, түрүү нуури эзэлхэн байна. Энэ амжалтадань Светлана Цырендондоковнагай хүмүүжүүлгэ шэдээ зохёохы нүлөө үгэнэниинь ойлгосотой. Тиймэһээ Хара далайн эрьедэ үнгэргэгдэхээ байһан "Ухибүүд ба номууд" гэнэн конкурс-фестивальда хабаадлахынь урилга хоюулангань ерэнэн байна.

- Минии кружошто ябадаг Алла Колотевагай адли баян хэлэтэй, ухаан бодолоороо һонор, хурса гуурхатай хүбүүд, басагад бии. Бага наһанайнгаа ухаанай баялигыг гүнзэгээрүүлжэябанан ухибүүдээ дээшэн үргэхын түлөө эдир бэшгээдэй конкурсо до зохёон зүйлүүдынь эльгээн байгаа. Нилээд саг үнгэрөөшье, зүгөөр һүүлдэнь Алла бидэ хоёрыг фестивалда гэнтэ урижархиха юм гэжэ ханаагүй байгаади. Минии шабиин бэлиг шадабарие тус конкурсн комиссийн үндэрөөр сэгнэнэндэ ехэтэ баярлааб, - гэжэ Сагаан-Нуурһаа ерэнэн багша хөөрэнэ.

Тээд Хара далай руу миинтээр ябашаха бэшэ, харгын мүнгэн хэрэгтэй. Хаанаһаа, хэнһээ эрилтэй? С. Жамсаранова нэн түрүүн аймагайнаа эрдэм-һуралсалай таһагта хандаа, һүүлээрнэ тэндэхи Түгнын нүүрхэнэй уурхайн директортэ ошоо. һайн хүнүүд ханаагаар гэдэгтэл, тэдэниинь арсангүйхэнөөр шотагайнаа бэлигтэй басагадыг үргэжэ, самолёдоор хүрэхэ, ерэхэ харгын мүнгэ үгэжэ, баярлуулаа. Мүнөө сагта тиймэ бэлээр спонсоруудай олдохогүйн мэдээжэ ха юм.

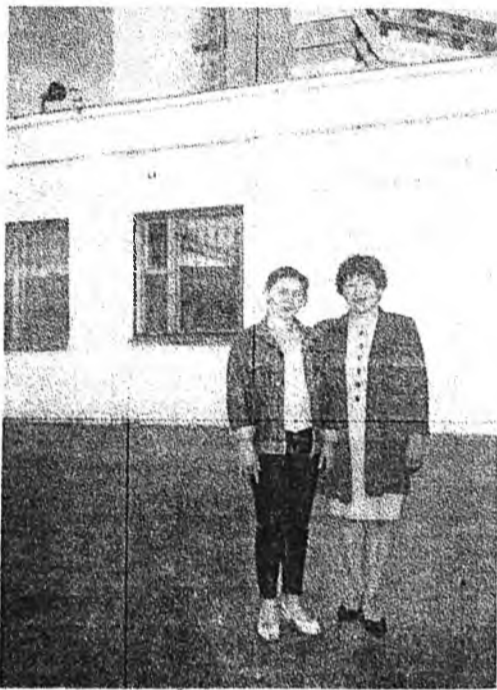
Эдир зохёолшодто зориулагданан "Ухибүүд ба номууд" гэнэн конкурс-фестивальда хари гүрэнүүдхэшье ухибүүд ерэнэн байгаа. Манай шотагай басаган Франци, Англи болон бусад холын ороноудай хүбүүд, басагадтай танилсажа, зугаа наадагдань хабаадлажа, урма баяртай шотагаа бусажа ерээ гэжэ багшань омогорхоно. Алла Колотева һүүлэй үедэ дуран тухай олон шүлэгүүдыг бэшэнэ. Энэ басаган мүнөө

ИНАГ ДУРАНАЙНГАА ХАНАДА ЯБАХАДАА...

эгээл инаг дуранай охиндо абгажа, сэдхэхэлгэнэ хүбшэргэйн онсо шэнжэтэй хаһадаа ябана гэшэ. Тиймэһээ 16-тайхан наһатай Аллын нанал бодол, сэдхэхэлэй байдал тэрэ конкурсдо һууһан комиссийн гэшүүдэй "хатуухан" зүрхыг дайраад абанан байна бшуу.

Тус конкурс-фестивальда ерэнэн эдир бэшгээшэдэй туршалгануудыг шалганан поэдүүдэй, уран зохёолшодой дундаһаа "Доброе утро" газетын редактор Г. Б. Коваленко, Горькийн нэрэмжэтэ киностудийн аха-

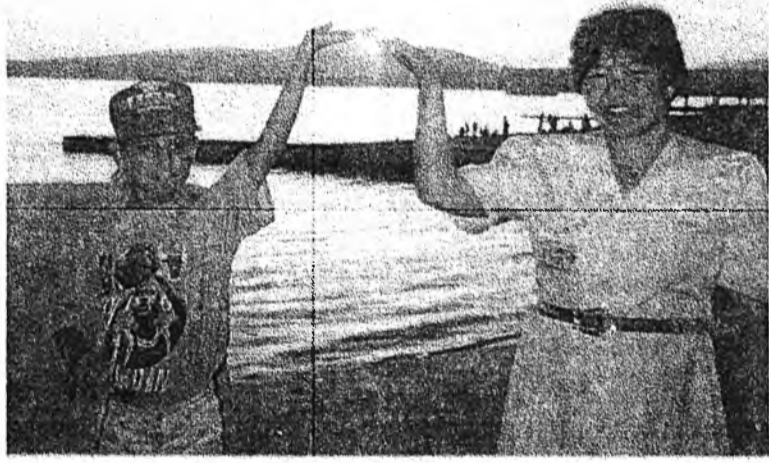

мад редактор В. В. Портнов, мэдээжэ уран зохёолшод В. М. Песков, журналист А. Н. Шуплов гэгшэд манай Буряад ороной түлөөлгшын бэшээн шүлэгүүдтэй, найруулангуудтай танилсажа, бэлиг шадабаритай залуу басаганда бүхы һайниие хүргэжэ, зохёохы ажалдань амжалта хүсэһэн тухайн Сагаан-Нуурай багша дуулаба. Шабиин Алла Колотева тэрэ фестивалда эрхимээр хабаадажа, дипломоор шагнагдаа. Хэдэн мянган ухибүүдэй дундаһаа нэрээ нэрлүүлэн шалгаржа, иимэ шагналда хүртэһэндэнь Аллыг амаршалнади.

Геленджик хотодо үнгэргэгдээн конкурс-фестивальда хари гүрэнүүдэй, СНГ-тэй болон Россин хото городуудай түлөөлгшэд, хамта дээрээ 10 мянган ухибүүн суглараа. Тэдэнэрэй зүрхэ сэдхэхэдэ бүхөөр хадуугданан гоё һайхан концерт-нааданууд, түрүүшын болон һүүлшын үдэрнүүдтэ зориулагданан түүдэгүүд, бусад хэмжээ ябуулангууд тухай С. Ц. Жамсаранова тон һонирхолтойгоор хөөрэнэ һэн. Түгэсхэлдөө Светлана Цырендондоковнада ажалдань амжалта хүсэе, бэлиг шадабаритай поэдүүд, уран зохёолшод эндэхээ урган гарахань дамжаггүй гээд этигэнэнээ мэдүүлэе.

Галина ЗАНАЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: танилсаад байхада гоё даа; багша С. Жамсаранова эдир бэшгээ А. Колотева хоёр; далайн эрьедэ француз хүбүүнтэй. С. ЖАМСАРАНОВАГАЙ фото.

Соёлой һонин ХҮГЖЭМШЭНЭЙ ШЭНЭ НОМ

РОССИН Федерацийн искусствын габьяата аял ябуулагша, Буряад Республикын Гүрэнэй шангай лауреат, композитор Базыр Очирович Цырендашиев эдэ үдэрнүүдтэ гүрэнөөр 60 наһанайнгаа зохёохы ажалайнгаа 40 жэлэй ойнуудыг тэмдэглэбэ. Энэ һайндэртээ зориулжа, композитор дуунуудайнгаа ээлжэтэ ном хэблэн гаргуулан байна.

Тус ном хэблэн гаргалга Буряад Республикын Эрдэм-һуралсалай, дээдэ һургуулинуудай болон эрдэмэй эмгэг зургаануудай хэрэгүүдэй талаар министрство тон ехэ туйл хүргөө. Тийгэжэ энэ ном тус министрстын "Бэли" хэблэлээр барлагдан гараба бшуу.

Дүрбэн зуу гаран дуунуудай автор, Буряад ороной суута композитор Базыр Цырендашиевэй "Сэдхэхэлэй дуун" гэжэ нэртэй шэнэ номдо тэрэниинь һүүлэй үедэ зохёон уягтан дуунууд оруулагдаа. Энэ номсоо оруулагдаһан 60 гаран дуунууд "Буряад орон", "Улын дуун", "Жэлэй дүрбэн саг", "Хүхын дуунай үе", "Сэдхэхэлэй дуун", Түхэрээн шарахан наһанайнмай" гэнэн бүлэгүүд хубааранхай.

Энэ номой "Буряад орон" гэнэн бүлэгтэ түрэл шотагуудыг магтан дуулаһан дуунууд орон Зарим тэдэнь тоолобо, Владимир Петеновой "Буряад, Енгүүд", "Усть-Орда", Цырендулма Дондогойн "Бархан", "Дээдэ-Үшөөтэй", "Зүдхэлэй", "Уртадамнай", Дамба Жалсаравай "Буряад-монгол арнай", "Дээдэ-Онгостой" гэнэ мэтэ ороно.

Харин "Улын дуун", "Жэлэй дүрбэн сагта" гэнэн бүлэгтэ номсоо оруулагдаһан дуунууд бултадаа ухибүүдтэ зориулагданхай. Эдэ дуунууд Цырендулма Дондогойн, Георгий Дашабыловай, Цокто Номтовоной, Содном-Доржо Бадмаевын үгэнүүд дээрэ зохёогдон байна.

"Хүхын дуунай үе" гэнэ бүлэгтэй бүхы дуунуудай автор буряадай бэлигтэ шот Дондок Улзытуев болоо. Тэндэнь "Хүхын дуунай үе", "Гүнсэмаа", "Бусахам даа" гэнэ мэтэ мэдээжэ дуунууд оронто.

Хамта дээрэнь хэлхэдэ энэ суглууларни соо Георгий Дашабыловай 17 дуун, Дондок Улзытуевай 9, Дамба Жалсаравай 8, Цырендулма Дондогойн 7 дуунһаа гадар Гунга Чимитовэй, Дансаран Доржогугабайн, Данзан Дамбаевай, Батожаргал Гармажаповай, Гарма-Доди Дамбаевай, Батор Батоевой, Бату Шагдаровай, Бальжинима Юдуновай, Даши Дамбаевай Алексей Бадмаевай үгэнүүд дээр бэшгээдээн дуунууд ороо.

Энэ шэнэ номыг хөгжмийн редактор Ю. И. Ирдывеев "Бэли" хэблэлэй редактор Н. Хамаганова гэгшэд хинна хэблэбэ.

А. БАЛЬЖИНИМАН

Ажалай ветеран, Буряад Республикын габьяата багша Намжил Цыбикович НАНЗАТОВ наһа бараба гээд түрэлхидэнь ухибүүдынь гүнзэгы шаналаа гашуудалтайгаар мэдээсэе. Ноябрьрин 6-да үглөөнэй 10 саһаа Барилгашадай проспектын 42-дохи гэрэй 53-ада байраһаа хүдөөлүүлэгдэхэ.

Наһанайншай хайрата нүхэр, Тамара Сергеевнагай саһаа урид наһа барилгаша ушараар журналист, "Буряад үнэн" сониний корреспондент ябанан В. Б. Будажалов газетын коллектив гүвээтэй шаналаа гашуудалаа мэдүүлэе.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор А. Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННОКОЛЛЕГИ: С. Д. РИНЧИНОВ (редакторай орлогшо), Б. М. Ж. БАЛДАНОВ (харюусалгата секретарь), Р. Б. ГАРМАЕВ (Буряад Республикын Президентин ба Правительствын аппарат), Д. Д. СУНДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудыг даагшад: Г. Х. ДАШЕЕВА, Ц. Ц. ДОНДОГОЙ, С. Д. ОЧИРОВ, Т. В. САМБЯЛОВА, В. И. ПИНТАЕВ (хэблэлэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаринвиллин үйлэс, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетгэ хэблэлэй 2 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэһэг 4317. Хэблэлдэ тушаагданан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэнэ АО-до газетгэ хэблэгдээ. Директорэйнь телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүриххэлдэ абтанхай. Заказ № 7882.

Редакцийн телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалгата секретарин - 2-50-52, секретаридайд - 2-62-62, таһагууд: үндэһэнэй болон полигическэ асуудалнуудаар - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, экономикын - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой болон гүүхын - 2-60-21 (даагшань), 2-57-63, залуушуулай, оюуганай ажабайдалай болон олоһингтын хүдлэмэрини - 2-54-93 (даагшань), 2-34-05, мэдээсэлэй болон сонсохой 2-69-58; корректорнүүдэй - 2-33-61, компьютернай гүбэй - 2-66-76.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: дирсктор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-35-95.